

Státní rozpočet

- **Schodek státního rozpočtu se zlepšil při mírném nárůstu příjmů a stagnaci výdajů**

Státní finance se meziročně zlepšily, i když výsledek byl pod očekáváním schváleného rozpočtu. Snaha o redukci deficitu snížila schodek na 142,8 mld. korun. Byl o 13,7 mld. korun lepší než v roce 2010. Na výsledek působily vyšší příjmy (meziročně o 12,8 mld. korun) a faktická stagnace výdajů (-1,3 mld. korun). Zvýšení příjmů rozpočtu v roce 2011 však bylo jen poloviční proti jejich přírůstku v roce 2010 a uskutečněné škrtý výdajů byly již mírnější. Přitom ještě v pololetí byly celkové příjmy pod úrovní stejného období předchozího roku a propad výdajů byl tehdy hlubší než pokles příjmů.

Celoroční výsledek státních financí v roce 2011 byl třetí nejhorší v historii. V poměru k slabému růstu nominálního HDP se však schodek rozpočtu zlepšil na 3,7 % ze 4,1 % v roce 2010.

- **Očekávání příjmů z daní bylo výrazně optimističtější než skutečnost...**

Celkové příjmy rozpočtu stouply o 1,2 % (+12,4 mld. korun). Nepodařilo se však dosáhnout jejich předpokládané úrovně - schválený rozpočet počítal s jejich meziročním růstem o více než 55 mld. korun, upravený rozpočet z konce září dokonce o 70 mld. korun. Nakonec příjmy rozpočtu stouply, i vlivem recese ve druhém pololetí, pouze o 12,4 mld. korun.

Na daních se vybralo proti předpokladu o 20 mld. korun méně, z toho na DPH o 3 mld. korun méně. Výběr spotřebních daní byl téměř v souladu s očekáváním rozpočtu. Naopak firmy odvedly na dani z příjmů méně, než byl předpoklad, ale i ten už počítal s nižším inkasem oproti inkasu z roku 2010. O 11 mld. korun zaostaly ve srovnání s očekáváním rozpočtu i daně z příjmu od fyzických osob.

- **... ale přesto byl celkový výběr daní vyšší než v roce 2010**

I přes výrazně optimističtější očekávání rozpočtu byla inkasa daní vesměs lepší než v roce 2010, s výjimkou korporátní daně. V úhrnu se daňové příjmy bez pojistného na sociální zabezpečení zvýšily meziročně o 3 %. Nejvíce z tzv. velkých daní stoupl příjem z daní spotřebních (+6,4 %) i díky zdaněné solární energii (5,9 mld. korun oproti očekávaným 4,2 mld. korun). DPH vzrostla o 2,2 %, daně z příjmů fyzických osob o 3,6 %. Korporátní daň poklesla o 4,6 % (-4 mld. korun), což správce daně přičítá odpisům ztrát z doby hospodářské krize.

- **Jiné než daňové příjmy se meziročně o více než desetinu zmenšily**

Propad postihl nedaňové a kapitálové příjmy státních financí, výraznou měrou zejména přijaté transfery. Z EU a Národního fondu přijala ČR o 7 mld. korun méně než v roce 2010. Ve výrazných propadech se kromě přijatých sankčních a soudních poplatků ocitly prakticky všechny položky této skupiny příjmů a v úhrnu činil meziroční pokles 10,2 %.

- **Růst běžných výdajů kompenzován poklesem výdajů kapitálových**

Celkové výdaje rozpočtu byly meziročně nižší o 0,1 % při růstu běžných výdajů o 1 % a propadu kapitálových výdajů o 8,3 %. Stát vyplatil o 22 mld. korun meziročně více na důchodech (+6,3 %). Všechny ostatní běžné výdaje s výjimkou odvodů do rozpočtu EU a státního příspěvku na penzijní připojištění byly proti roku 2010 sníženy - o čtvrtinu dávky v nezaměstnanosti, o třetinu výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti, položka státní sociální podpory v úhrnu o 5 mld. korun (-11,7 %). Celkem byly běžné výdaje rozpočtu vyšší o 9,9 mld. korun, kapitálové naopak nižší o 11,2 mld. korun.

Nejvíce stát šetřil na platech svých zaměstnanců (-8,1 mld., v pololetí meziročně -3,7 mld. korun), na neinvestičních transferech státním fondům (-7,2 mld., v pololetí meziročně -4,7 mld.), na dávkách v nezaměstnanosti (-3 mld., v pololetí meziročně -1,5 mld. korun). Na zbylých položkách běžných výdajů zasažených škrtý stát vydal proti roku 2010 méně o 6,7 mld. korun.

- **Další výrazné zhoršení důchodového účtu**

Deficit na důchodovém účtu, jako rozdíl přijatých peněz ve formě sociálního pojistného určeného na důchody na jedné straně - které po zpomalení ve druhém pololetí vzrostly celoročně o 3,1 % -, a vyplácených důchodů na straně druhé (+6,3 %), se dále zhoršil a přesáhl 42 mld. korun. V prvním pololetí činil necelých 25 mld. korun.

- ***Penzijní připojištění oslabilo mírně, stavební spoření se čtvrtinovým propadem***

Státem podporované formy spoření zaznamenaly v roce 2011 ztrátu dynamiky. Zájem o penzijní pojištění již třetí rok podle přírůstku nových smluv klesal (-7,8 % v roce 2011), což se však neprojevovalo ve výši poukázaných státních příspěvků (5,6 mld. proti 5,5 mld. korun v roce 2010). Stát přispěl účastníkům v průměru měsíčně částkou 105 korun. V posledních třech letech spořili lidé měsíčně méně než v roce 2008.

Objem státní podpory stavebního spoření se za posledních šest let zmenšil o třetinu (ze 16,1 mld. v roce 2005 na 10,7 mld. korun v roce 2011). Lze to připsat jednak legislativnímu ústupu státu od výše této podpory a zpřísnování podmínek pro její získání, ale i poklesem zájmu o stavební spoření, který tento postup u klientů vyvolal. V roce 2011 ovlivnilo stavební spoření i příjmovou stranu rozpočtu, kde se v inkasu daní z příjmů fyzických osob neobjevilo předpokládaných 5,5 mld. korun, jež chtěl stát získat zatížením svého příspěvku 50% daní a kterou zrušil Ústavní soud.

- ***Hrubý státní dluh se zvýšil na 1499,4 mld. korun, náklady na jeho obsluhu vzrostly na 55,6 mld. korun***

Náklady na obsluhu státního dluhu ČR stouply v hrubém vyjádření na 55,6 mld. korun (proti 48,7 mld. v roce 2010), v čistém pak na 45,1 mld. korun. Z toho činil objem úroků z vnitřního dluhu 44,3 mld. korun, ze zahraničních emisí dluhopisů pak 10,1 mld. korun. Emise dluhopisů ČR jsou v aukcích poptávány ve vyšších objemech než kolik činí nabídka, což ukazuje na relativně příznivé vnímání rizika České republiky ze strany investorů (výjimkou byla neúspěšná listopadová aukce).

Hrubý státní dluh dosáhl půldruhého bilionu korun. Vzrostl na 1499,4 mld. korun ze 1,344,1 mld. v roce 2010 a 1178,2 mld. v roce 2009. Je z drtivé části (z 83 %) umístěn ve středně- a dlouhodobých dluhopisech. Po započtení státních finančních aktiv činilo ke konci roku 2011 čisté dluhové portfolio ČR 1378 mld. korun.

- ***Vyšší odvody do rozpočtu EU, po sankcích pak nižší přijaté platby; za období 2004-2011 přijala ČR v čistém 176 mld. korun***

Finanční vztah k EU zapůsobil v roce 2011 významně na schodek státního rozpočtu. ČR musela po revizi národního účetnictví a vykázané vyšší úrovni HDP dodatečně odvést 5 mld. korun. Naopak pro nejasnosti v čerpání pozastavila EU proplácení peněz ze svého rozpočtu, které však už byly z národních zdrojů předfinancovány.

Kladná čistá pozice ČR se tak v roce 2011 podstatně zhoršila. Klesla na 30,7 mld. korun ze 47,9 mld. v roce 2010 a 42,3 mld. korun v roce 2009. V roce 2011 ČR zaplatila do rozpočtu EU 41,7 mld. korun a získala z něj 72,5 mld. korun. Na přijaté částce se podílely hlavně strukturální akce (strukturální fondy 42,5 mld., fond soudržnosti 1 mld.) a peníze pro zemědělství (26,5 mld. korun s největším podílem přímých plateb, tj. 16,1 mld. a peníze na rozvoj venkova ve výši 9,8 mld. korun).

Za roky 2004-2011 zaplatila ČR do rozpočtu EU přes čtvrt bilionu korun (261,3 mld. korun) a přijala z něj 437,5 mld. korun. Svým vstupem do unie tak Česká republika získala v čistém dosud 176,1 mld. korun.

Zdroje dat: ČSÚ, MF ČR, ČNB, Eurostat, propočty ČSÚ.

Poslední informace ze zdrojů ČSÚ, ČNB a MPSV uváděné v této zprávě pocházejí ze dne 9. března 2012.